

Věc C-660/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

20. října 2022

Předkládající soud:

Corte suprema di cassazione (Itálie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

27. září 2022

Navrhovatelka:

Družstevní akciová společnost Ente Cambiano

Odpůrkyně:

Agenzia delle entrate

Předmět původního řízení

Kasační opravný prostředek podaný k Corte suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud, Itálie) proti rozsudku, kterým Commissione tributaria regionale della Toscana (regionální daňový soud pro Toskánsko, Itálie) zamítl žalobu podanou družstevní akciovou společností Ente Cambiano proti zamítnutí žádosti podané tímto subjektem u Agenzia delle Entrate (daňová správa, Itálie) o vrácení platby do státní pokladny ve výši 20 % vlastního kapitálu tohoto subjektu v souvislosti s převodem jeho bankovního podniku na akciovou společnost.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká slučitelnosti vnitrostátní právní úpravy, která stanovila, že družstevní záložny, jejichž vlastní kapitál ke dni 31. prosince 2015 přesáhl 200 milionů eur, měly možnost nevstoupit do družstevní bankovní skupiny a převést své bankovní podniky na akciovou společnost (možnost „way out“), s unijním právem, zejména se zásadou volného pohybu kapitálu stanovenou v člancích 63 a následujících SFEU, jakož i se zásadami

volné hospodářské soutěže a ochrany trhu zakotvenými v člancích 101, 102, 120 a 173 SFEU. Výše uvedená vnitrostátní právní úprava však tuto možnost podmínila povinností odvést 20 % vlastního kapitálu do státní pokladny a v případě nesplnění této povinnosti stanovila převod majetku převádějící družstevní záložny do vzájemných fondů na podporu a rozvoj spolupráce.

Článek 267 SFEU

Předběžná otázka

„Brání články 63 a následující a články 101, 102, 120 a 173 SFEU takové vnitrostátní právní úpravě, která, stejně jako čl. 2 odst. 3b a 3c nařízení vlády s mocí zákona č. 18 ze dne 14. února 2016, přeměněného se změnami zákonem č. 49 ze dne 8. dubna 2016, ve znění platném *ratione temporis*, podmiňuje možnost družstevních zálož, které měly ke dni 31. prosince 2015 vlastní kapitál vyšší než dvě stě milionů eur, místo vstupu do skupiny převést bankovní podnik na akciovou společnost, i nově založenou, oprávněnou k výkonu bankovních činností, s úpravou stanov tak, aby vyloučily výkon bankovních činností a zároveň zachovaly vzájemná ujednání stanovená v článku 2514 občanského zákoníku, a zajistí, aby byly členům poskytovány služby účelné pro zachování vztahu s přijímající akciovou společností, vzdělávání a informace o problematice spoření a podporu programů pomoci, zaplacením částky ve výši 20 % vlastního kapitálu ke dni 31. prosince 2015?“

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

SFEU, články 63 a následující a články 101, 102, 120 a 173

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012

Směrnice Rady 69/335/EHS ze dne 17. července 1969 o nepřímých daních z kapitálových vkladů

Směrnice Rady 85/303/EHS ze dne 10. června 1985, kterou se mění směrnice 69/335/EHS o nepřímých daních z kapitálových vkladů

Směrnice Rady 2008/7/ES ze dne 12. února 2008 o nepřímých daních z kapitálových vkladů

Směrnice Rady 2009/133/ES ze dne 19. října 2009 o společném systému zdanění při fúzích, rozděleních, částečných rozděleních, převodech aktiv a výměně akcií týkajících se společností z různých členských států a při přemístění sídla evropské společnosti nebo evropské družstevní společnosti mezi členskými státy

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012

Listina základních práv Evropské unie, články 16 a 17

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Decreto Legislativo 1° settembre 1993, n. 385 – Testo unico delle leggi in materia bancaria e creditizia (legislativní nařízení č. 385 ze dne 1. září 1993 – konsolidované znění zákona o bankách) (dále jen „TUB“), zejména čl. 150a odst. 5:

„V případech fúzí a přeměn podle článku 36, jakož i v případech převodu právních vztahů jako celek a rozdělení, jejichž výsledkem je banka založená jako akciová společnost, zůstávají účinky převodu majetku stanovené v článku 17 zákona č. 388 ze dne 23. prosince 2000 nedotčeny“.

Decreto-legge 14 febbraio 2016, n. 18 – Misure urgenti concernenti la riforma delle banche di credito cooperativo, la garanzia sulla cartolarizzazione delle sofferenze, il regime fiscale relativo alle procedure di crisi e la gestione collettiva del risparmio, convertito, con modificazioni, dalla legge 8 aprile 2016, n. 48 (nařízení vlády s mocí zákona č. 18 ze dne 14. února 2016 – Naléhavá opatření týkající se reformy družstevních záložen, záruky za sekuritizaci nesplácených úvěrů, daňového režimu v souvislosti s krizovými postupy a kolektivní správou úspor, přeměněné se změnami zákonem č. 48 ze dne 8. dubna 2016) (dále jen „nařízení vlády s mocí zákona č. 18/2016“), zejména čl. 2 odst. 3a, 3b a 3c:

„3a. Odchylně od ustanovení čl. 150a odst. 5 legislativního nařízení č. 385 ze dne 1. září 1993 se převod netýká družstevních záložen, které do šedesáti dnů ode dne vstupu v platnost zákona, kterým se přeměňuje toto nařízení, předloží žádost Banca d'Italia (italská národní banka) podle článku 58 legislativního nařízení č. 385 z roku 1993, a to i společnou, o převod příslušných bankovních podniků na stejnou akciovou společnost, i nově založenou, oprávněnou k výkonu bankovních činností, za předpokladu, že žádající banka, nebo v případě společné žádosti alespoň jedna ze žádajících bank, má k 31. prosinci 2015 vlastní kapitál vyšší než dvě stě milionů eur, jak je uvedeno v účetní závěrce k tomuto datu, ke které auditor vydal výrok bez výhrad.“

3b. V okamžiku převodu odvede převádějící družstevní záložna do státního rozpočtu částku ve výši 20 % vlastního kapitálu ke dni 31. prosinci 2015, jak je uvedeno v účetní závěrce k tomuto datu, ke které auditor vydal výrok bez výhrad.

3c. Po převodu mění převádějící družstevní záložna, která si ponechává nedělitelné rezervy po odečtení vkladu podle odstavce 3b, svůj předmět činnosti tak, že vylučuje výkon bankovní činnosti, a zavazuje se zachovat vzájemná ujednání stanovená v článku 2514 občanského zákoníku a zajistit svým akcionářům služby, které jsou účelné pro zachování vztahu s přijímající akciovou společností, vzdělávání a informace o problematice spoření a podporu programů pomoci. [...] V případě nedodržení povinností stanovených v tomto odstavci a v odstavcích 3a a 3b se majetek převodce, nebo případně družstevní záložny, převede podle článku 17 zákona č. 388 ze dne 23. prosince 2000. [...].“

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Právní úprava vyplývající z čl. 2 odst. 3a, 3b a 3c nařízení vlády s mocí zákona č. 18/2016 je součástí reformy právní úpravy družstevních záložen v italském právním řádu. Cílem této reformy bylo překonat strukturální nedostatky vyplývající mimo jiné z organizačního uspořádání a omezené velikosti většiny družstevních záložen. Hlavním modelem, který reforma stanovila, bylo členství družstevních záložen v družstevní bankovní skupině, v jejímž čele stojí mateřská společnost (holding) ve formě akciové společnosti, jejímž většinovým vlastníkem jsou samotné přidružené družstevní záložny, a která má řídicí a koordinační pravomoci.
- 2 Pouze pro nejstabilnější banky, jejichž vlastní kapitál ke dni 31. prosince 2015 přesahoval 200 milionů eur, stanovil čl. 2 odst. 3a, 3b a 3c nařízení vlády s mocí zákona č. 18/2016 naopak možnost vyhnout se přistoupení ke skupině převedením svého bankovního podniku na akciovou společnost, s úpravou vlastních stanov tak, aby byl vyloučen výkon bankovních činností, a zároveň zachováním ujednání týkajících se převahy vzájemnosti společnosti (možnost „way out“). Převádějící společnost navíc mohla zůstat akcionářem a získat kontrolu nad přijímající společností.
- 3 Podle čl. 2 odst. 3b a 3c nařízení vlády s mocí zákona č. 18/2016 byla převádějící banka v případě využití možnosti „way-out“ povinna zaplatit do státní pokladny částku ve výši 20 % svého vlastního kapitálu. V případě nesplnění této povinnosti byl majetek převádějící banky převeden do vzájemných fondů na podporu a rozvoj spolupráce v souladu s článkem 17 zákona č. 388 ze dne 23. prosince 2000, a to podle obecného pravidla stanoveného v čl. 150a odst. 5 TUB.
- 4 Družstevní akciová společnost Ente Cambiano (dále jen „Ente Cambiano“), jejíž vlastní kapitál ke dni 31. prosince 2015 přesahoval 200 milionů eur, využila možnosti „way out“ a převedla svůj bankovní podnik na akciovou společnost, nad níž získala kontrolu. Podle čl. 2 odst. 3b nařízení vlády s mocí zákona č. 18/2016 musela navrhovatelka v době převodu zaplatit do státní pokladny částku

54 208 740,00 eur, která se rovnala 20 % jejího vlastního kapitálu ke dni 31. prosince 2015.

- 5 Navrhovatelka tedy podala žádost o vrácení této částky k daňové správě, která žádost zamítla. Následně Ente Cambiano podala proti tomuto zamítnutí žalobu k Commissione tributaria provinciale (provinční daňový soud) a následně odvolání k Commissione tributaria regionale della Toscana (regionální daňový soud pro Toskánsko), který rozsudkem vynesným dne 13. prosince 2018 odvolání zamítl.
- 6 Společnost Ente Cambiano tedy podala proti rozsudku Commissione tributaria regionale della Toscana (regionální daňový soud pro Toskánsko) kasační opravný prostředek, ve kterém namítala zejména neslučitelnost právní úpravy upravující možnost „way out“ s unijním právem a italskou Ústavou.
- 7 Corte suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud), který shledal, že otázka ústavnosti vznesená navrhovatelkou a týkající se čl. 2 odst. 3a a odst. 3b nařízení vlády s mocí zákona č. 18/2016 není zjevně neopodstatněná, předložil tuto otázku Corte costituzionale (Ústavní soud).
- 8 V nálezu č. 149/2021 Corte costituzionale (Ústavní soud) vyloučil protiústavnost výše uvedené právní úpravy. Corte costituzionale (Ústavní soud) ve výše uvedeném nálezu zejména konstatoval, že platba 20 % vlastního kapitálu stanovená v nařízení vlády s mocí zákona č. 18/2016 nepředstavuje daň. Podle Corte costituzionale (Ústavní soud) taková platba představuje naopak břemeno, jemuž podléhá realizace zájmu převádějící společnosti nadále fungovat jako samostatný vzájemný subjekt, aniž by se musela sloučit do skupiny a podléhat tak řídicí a koordinační pravomoci mateřské společnosti.

Hlavní argumenty účastnic původního řízení

- 9 **Podle navrhovatelky** je dotčená právní úprava neslučitelná s několika ustanoveními unijního práva.
- 10 Zaprvé, platební povinnost stanovená v čl. 2 odst. 3b a 3c nařízení vlády s mocí zákona č. 18/2016 je v rozporu se zásadou volného pohybu kapitálu stanovenou v článku 63 a následujících SFEU. V této souvislosti Ente Cambiano připomíná, že zásada volného pohybu kapitálu byla upřesněna směrnicí 2008/7, která provedením směrnice 69/335 potvrdila daňovou neutralitu vkladů.
- 11 V tomto ohledu navrhovatelka připomíná rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2020, OC a další v. Banca d'Italia a další, C-686/18, EU:C:2020:567, v němž bylo konstатовáno, že případná omezení svobody investování musí odpovídat cílům obecného zájmu uznaným Unií. Podle společnosti Ente Cambiano však sporná platební povinnost nepřispívá ke zlepšení hospodářské soutěže a stability bankovního systému, ale naopak neoprávněně penalizuje právě stabilnější družstevní záložny, které jsou jako takové schopny přilákat kapitálové investice z jiných členských států.

- 12 Zadruhé, dotčená právní úprava je v rozporu se směrnicí 2009/133 o daňovém režimu, který se použije na převody aktiv týkající se společností z různých členských států. V italském právním řádu byla totiž působnost této směrnice, která stanovila, že vklady podniků musí podléhat běžnému režimu daňové neutrality, rozšířena i na vklady tuzemských podniků, a to článkem 176 Decreto del Presidente della Repubblica 22 dicembre 1986, n. 917 – Approvazione del testo unico delle imposte sui redditi (nařízení prezidenta republiky č. 917 ze dne 22. prosince 1986 – schválení konsolidovaného znění zákona o dani z příjmů).
- 13 Zatřetí, napadená právní úprava porušuje zásady volné hospodářské soutěže a ochrany trhu zakotvené v člancích 101, 102, 120 a 173 SFEU.
- 14 Začtvrté, vnitrostátní právní úprava je neslučitelná s články 16 a 17 Listiny základních práv Evropské unie, jelikož sporná platební povinnost porušuje právo společnosti Ente Cambiano na výkon svobodného podnikání.
- 15 **Podle daňové správy** naopak zpochybněná právní úprava sleduje především cíl posílit stabilitu italského bankovního systému a je tedy v souladu s ustanoveními unijního práva, jejichž cílem je omezit případné systémové bankovní krize. Mezi tyto předpisy patří nařízení č. 575/2013 a směrnice 2013/36, které provádějí dohodu Basilej III o kapitálových požadavcích na banky, jakož i směrnice 2014/59 o ozdravných postupech a řešení krize úvěrových institucí.
- 16 Odpůrkyně dále uvádí, že sporná platební povinnost není neslučitelná ani s posílením trhu a hospodářské soutěže, neboť nepřiměřeně neznevýhodňuje převádějící banku oproti jiným hospodářským subjektům. Předmětná platba představuje naopak přiměřenou cenu za výhodu stanovenou nařízením vlády s mocí zákona č. 18/2016, která spočívá v možnosti vyhnout se převodu celého obchodního majetku do vzájemných fondů na podporu a rozvoj spolupráce.
- 17 Konečně, zpochybněná platební povinnost není v rozporu s unijním právem, a to ani kdyby byla kvalifikována jako daň. Soudní dvůr totiž rozhodl, že směrnice 69/335, ve znění směrnice 85/303, nebrání výběru daně z čistého obchodního majetku (rozsudek ze dne 27. října 1998, Manifattura italiana Nonwoven SpA v. Direzione regionale delle entrate per la Toscana, C-4/97, EU:C:1998:507, jakož i usnesení ze dne 15. března 2001, Petrolvilla & Bortolotti SpA v. Direzione delle Entrate per la Provincia di Trento, C-279/99, C-293/99, C-296/99, C-330/99 a C-336/99, EU:C:2001:170).

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 18 Předkládající soud se domnívá, že rozpor mezi argumenty účastnic řízení nelze vzhledem ke striktnímu znění zpochybněného ustanovení vyřešit výkladem vnitrostátní právní úpravy v souladu s unijním právem, a proto považuje za nezbytné položit tuto otázku Soudnímu dvoru Evropské unie.